

RESSENYA A MATEU RODRIGO LIZONDO, *CATÀLEG DELS PERGAMINS DE L'ARXIU DE LA CATEDRAL DE VALÈNCIA 2A SÈRIE*, VALÈNCIA, ARXIU DE LA CATEDRAL DE VALÈNCIA, 2012, pp. 257. ISBN 978-84-9401-062-0

REVIEW TO MATEU RODRIGO LIZONDO, *CATÀLEG DELS PERGAMINS DE L'ARXIU DE LA CATEDRAL DE VALÈNCIA 2A SÈRIE*, VALÈNCIA, ARXIU DE LA CATEDRAL DE VALÈNCIA, 2012, pp. 257. ISBN 978-84-9401-062-0

MARC GANDIA
lletramenuda@hotmail.com

Universitat de València

És ben sabut que la documentació administrativa representa una font gens menyspreable per conèixer la nostra història, atès que a partir dels textos de caràcter civil i eclesiàstic podem copsar quins eren els afers que movien els interessos de cada època i període. Així, a partir dels plets, les compravendes de béns immobles, els carregaments de censals, els testaments, els codicils, les cartes nupcials o dotals, les herències, les èpoques dels més diversos pagaments, i, especialment, els inventaris post mortem, establiments de terres i cases a cens, les tutories, marmessories, vendes de senyorijs o les llicències d'amortització, podem aproximar-nos a través de documents de primera mà a les vides i les societats d'aquelles èpoques. Però, no solament és important aquesta documentació des del punt de vista dels fets històrics, sinó que també és remarcable, en molts casos, l'ús que

es feia de la nostra llengua, perquè en reflectirà la seua vigència i la seua importància a través dels assumptes i de les temàtiques que es tracten.

El *Catàleg dels pergamins de l'arxiu de la catedral de València. 2a sèrie*, realitzat pel professor de la Universitat de València Mateu Rodrigo Lizondo, és precisament la catalogació i el regest d'un total de 275 pergamins que ens ofereixen una sèrie de documentació de caire civil i eclesiàstic que va des del segle XIII fins al XVII (1238-1628), a partir de la qual tenim l'oportunitat d'acostar-nos més i millor al coneixement de la història gràcies a un tipus de documents que, ja pel fet d'haver-se redactat sobre pergami –quan en algunes èpoques ja era possible usar el paper amb certa normalitat–, ens indiquen que foren pensats per a perdurar, atès, en part, el seu caràcter excepcional en molts casos. El treball rigorós i primmirat realitzat per Mateu Rodrigo, a més, es troba a l'empara del projecte d'investigació «La cultura literària medieval i moderna en la tradició manuscrita i impresa», formant part, així, dels projectes I+D+i que, en certa manera, han aprofitat per dinamitzar i reagrupar moltes investigacions que fins ara s'anaven produint de manera dispersa.

Per altr abanda, convé assenyalar que aquest inventari i regest dels pergamins conservats a l'Arxiu de la Catedral de València ve a ampliar la sèrie dels 9.061 pergamins que ja varen ser catalogats i regestats, en primera instància, pel canonge i arxiver de la Seu, Roc Chabàs (amb un total de 8.200), i, posteriorment, per Elies Olmos Canalda (861); els quals foren publicats l'any 1961 amb el títol *Inventario de los pergaminos del Archivo de la Catedral de Valencia*. Un nombre que no constituïa, però, la totalitat dels documents en pergami de la catedral, i que ara, gràcies a l'aportació del professor Rodrigo –amb aquesta 2a sèrie– i als esforços del canonge arxiver actual i professor de la Universitat de València, Vicent Pons Alòs, permeten projectar la catalogació completa d'un fons excepcional que, d'aquesta manera, passa a estar al servei de la comunitat dels investigadors i estudiosos de la nostra història més remota.

Els pergamins que formen part del present catàleg es trobaven en unes condicions extremes de deteriorament, com es pot observar en alguns dels que apareixen en l'apartat de «Làmines». Fet pel qual havien estat bandejats –i oblidats– en les anteriors catalogacions o inventaris, unes circumstàncies que, a més, n'havien dificultat la seua lectura i classificació, cosa ben explicable. per això, l'esforç realitzat per Mateu Rodrio és encara superior, ja que no es tractava de pergamins de fàcil lectura en molts casos. Amb tot, cal indicar que en aquesta nova aportació s'han incorporat una sèrie de pergamins –escassos– ben conservats i que mai havien estat enregistrats, generalment que formaven part d'un lligall més general. Aquests nous pergamins ara recuperats per a la història, són presentats d'una manera cronològica, i ens apareixen enregistrats amb la xifra 0 precedint la signatura numèrica per diferenciar-se dels ja existents. Els regests dels mateixos que trobem al catàleg presenten tota la informació necessària per aproximar-nos de manera suficient i genèrica al contingut de cada document, tal com és d'habitud en aquest tipus de treballs. Una informació que en molts casos és anotada per l'autor, per ampliar dades, a més de complementar i d'orientar, i facilitar-ne la tasca de recerca als futurs estudiosos. A l'igual que s'esdevé amb l'index nomenclator,

on se'ns aporta una llista d'antropònims i topònims, que ens possibilita cercar-hi de manera més directa aquella informació relacionada amb determinats aspectes concrets, i que segur que seran ben útils als recercadors que s'hi aporximen al treball de Rodrigo.

Les fitxes de cada pergami presenten, després de la numeració d'ordenació al catàleg, la datació, el caràcter i la naturalesa de cada document –original, carta partida o trasllat–, les mides del document, el seu estat de conservació, la llengua que s'empra (que, pel que fa al cas, és el llatí en 244 documents; el català en 28; i l'aragonès i castellà solament en 3), a més de l'assumpte genèric que s'hi tracta i els noms de les persones que intervenen. La data tòpica i cronològica són transcrites literalment. Les subscripcions autògrafes, quan apareixen, són indicades. Així com també es presenta el nom dels notaris que autoritzen els documents, sempre que hi apareixen. Finalment, s'hi anota la signatura.

Quant a la naturalesa dels documents, cal dir que un 71% del fons –196 documents– és de caràcter civil, els quals no estan vinculats d'una manera directa a la Seu de València, i tracten assumptes ben diversos, tot i que el gruix d'aquesta part principal l'ocupen les compravendes de béns immobles i els carregaments de censals, tant de caràcter privat com municipal, amb què es posa de relleu la gran importància del fons per als estudiosos de l'economia, entre altres coses. Mentre, l'altre 29% es troba relacionat amb el món eclesiàstic –79 documents–, i podem trobar des de plets de la cúria episcopal o papal, a institucions de benifets, permutes o nomenaments de beneficiats i prebendats, pagaments de rendes beneficials, plets sobre delmes, drets de l'església i arrendaments, o altres tipus de documentació referida a la regulació del règim intern. Cal assenyalar que, dins l'apartat eclesiàstic i dels arrendaments, prenen un especial relleu els documents relacionats amb l'Almoina de la Seu: sobre les rendes de la institució, els cobraments de lluïsmes de terres establertes per emfiteusi, les compres de censals i les donacions.

Comptat i debatut, amb la present obra de catalogació de «nous», pergamins de l'arxiu de la catedral de València, editada per l'Arxiu de la Catedral de València coma número primer de la col·lecció «Instruments de descripció», el professor Mateu Rodrigo ha donat a la llum un fons ben important per apropar-nos a la nostra història. Sobretot per als estudiosos, als quals, sense cap mena de dubte, aquesta nova catalogació els facilitarà la tasca.

DATA PRESENTACIÓ: 29/05/2013 · ACCEPTACIÓ: 10/06/2013 · PUBLICACIÓ: 16/06/2013